

Toelichting samenvatting NRO congres 4 november 2015

In dit document is de inhoud te vinden die besproken is op de werksessie tijdens het NRO congres 'Samen op expeditie' van afgelopen 4 november 2015. Aan het begin van het document staat een tabel met een samenvatting van de punten die per casus zijn besproken, hierna volgen fotokopieën van de posters die door de vier groepen zijn gemaakt en aan het eind van het document zijn de vier casussen te vinden die in de werksessie centraal stonden.

www.professioneleruimte.info

 @profruimte

Deelproject ¹	Wat neemt u mee?	Welke tips/opmerkingen heeft u voor ons als onderzoeksteam?
1. Opvattingen schoolleiders	<ul style="list-style-type: none">- De groep die deze casus besprak, bestond uit docenten/schoolleiders uit het PO, VO en MBO. Ze kwamen tot de conclusies dat de kaders van professionele ruimte in deze onderwijsvormen verschillen. Tegelijkertijd lijken er wel vergelijkbare processen te spelen.- Inhoudelijke kaders zouden met de school als geheel opgesteld moeten worden, samen bepaal je de inhoudelijke richting van je onderwijs.- Binnen de gezamenlijke kaders moeten leraren hun eigen weg kunnen zoeken.- Dit vereist dat je als schoolleider je personeel goed kent.	<ul style="list-style-type: none">- Hoe verschillen de kaders van professionele ruimte per onderwijssoort (MBO, PO, VO)
3. Eerst de Klas/OTS	<ul style="list-style-type: none">- De casus riep de vraag op waartoe professionele ruimte dient. Gaat het om het formuleren van	<ul style="list-style-type: none">In de casus komt naar voren dat een leraar het PTA vernieuwd, het zou boeiend zijn om in het onderzoek

¹ Tijdens het uitdelen van de casussen is iets misgegaan, waardoor de casus van deelproject 2 (promotiebeurzen) niet is meegenomen, maar in plaats daarvan twee groepen aan de slag zijn gegaan met deelproject 4 (PLG's)

	<p>persoonlijke leerdoelen, draait het om het vooruit brengen van de organisatie, speelt de opleiding van het OTS hier nog een rol in?</p> <p>- In de casus komt duidelijk naar voren dat een persoonlijke ambitie is gevoed, maar het is nog onduidelijk welk effect dit uiteindelijk heeft voor de school.</p> <p>- In hoeverre wordt de trainee ondersteund om haar professionele ruimte te benutten?</p>	<p>ook mee te nemen welke impact dit heeft gehad voor de sectie waar zij deel van uitmaakt.</p>
4a. PLG	<p>- In de casus komt naar voren dat de schoolleider te gretig is om het succes van één PLG te benutten, terwijl een succesvolle doorvoering van een PLG zorgvuldigheid vereist.</p> <p>- In de casus komt ook naar voren hoe belangrijk het is om binnen een school met elkaar af te blijven stemmen.</p> <p>- De groep concludeert dat een schoolleider die zijn eigen ruimte verkeerd gebruikt, funest kan zijn voor de school.</p>	
4b. PLG	<p>- in de casus lijkt het erop dat de school doorslaat in</p>	<p>- de elementen die zijn genoemd bij het formuleren</p>

	<p>het organiseren van professionele ruimte.</p> <ul style="list-style-type: none">- het ontbreekt in de casus ook aan een genuanceerd beeld van het leren van leraren, niet iedereen leert hetzelfde.- het ontbreekt in de casus aan een grondige analyse van werkzame elementen, hoe kwam het dat de oorspronkelijke PLG wel gewerkt heeft?	<p>van een werkdefinitie, zijn erg relevant voor het beschouwen van professionele ruimte in de context van een PLG.</p> <ul style="list-style-type: none">- een procesbenadering past goed bij het beschouwen van professionele ruimte binnen PLG's.
Extra:	<ul style="list-style-type: none">- voor professionele ruimte is het belangrijk om elkaars diversiteit te leren waarderen en wederzijds vertrouwen te geven.- ook ruimte om te experimenteren en fouten te maken is belangrijk.- het startpunt van professionele ruimte ligt in de professionele dialoog.	
Extra:	<ul style="list-style-type: none">- bij de lerende zijn eigenlijk twee processen tegelijkertijd gaande, enerzijds speelt de vraag hoe professionalisering vormgegeven wordt, anderzijds hoe degene zich positioneert in de organisatie.	

① Er vindt onderhandeling plaats
over kaders wat betreft:
inhoud en professionele ruimte.

② Ruimte geven = mensen kennen

Natalie

① WAARTOE dient de professionele ruimte?

- organisatiedoelen
- opleidingsdoelen
- persoonlijke leerdoelen

② Er is leer- en ontwikkeltijd nodig

- om professionele ruimte te realiseren
- om diversiteit te waarderen en te benutten

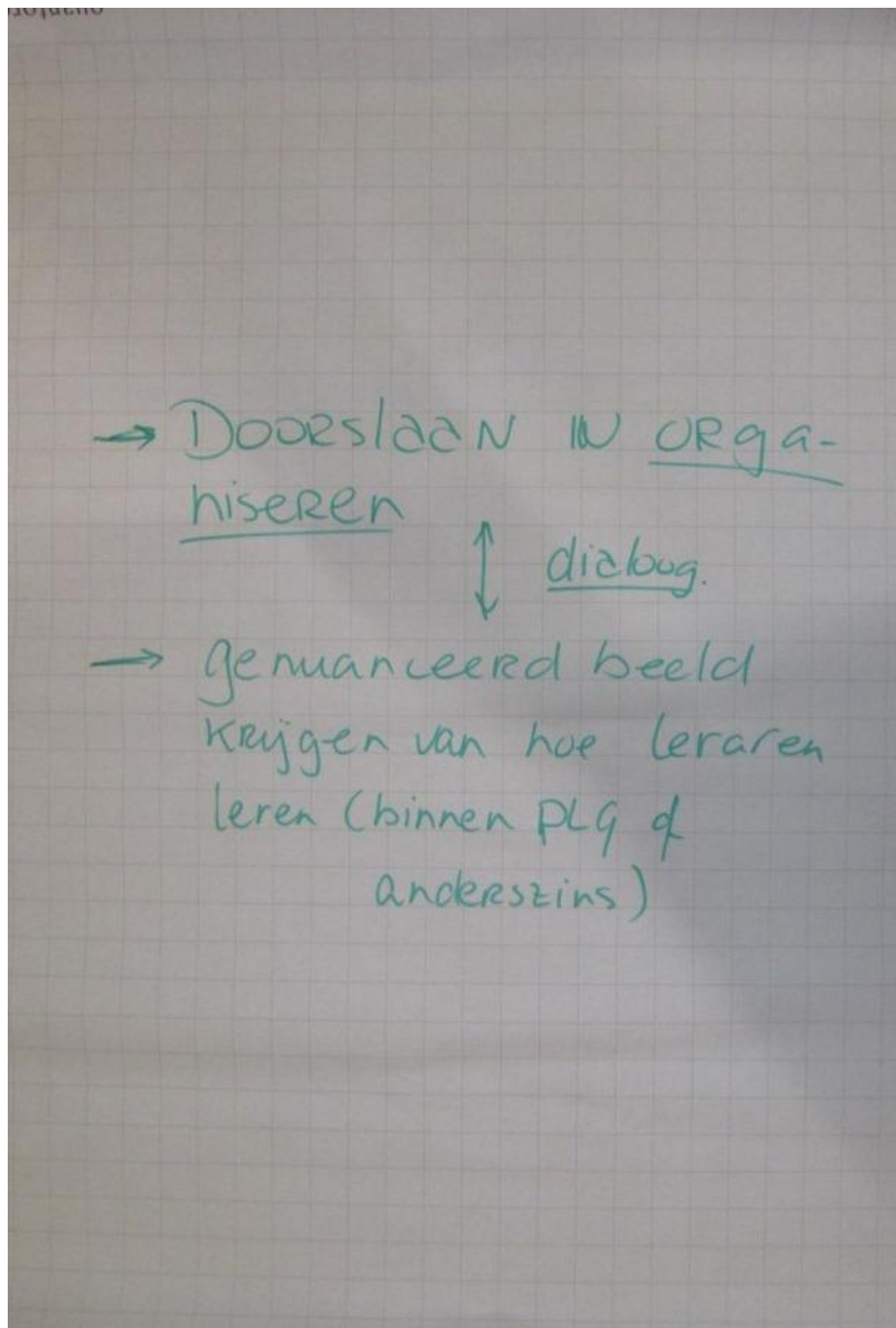
③ Er is wederzijds vertrouwen

- docenten
- schoolleiding
- niet sturen na de afspraak / alleen op resultaat
- strakke falen (besprekbaar houden)

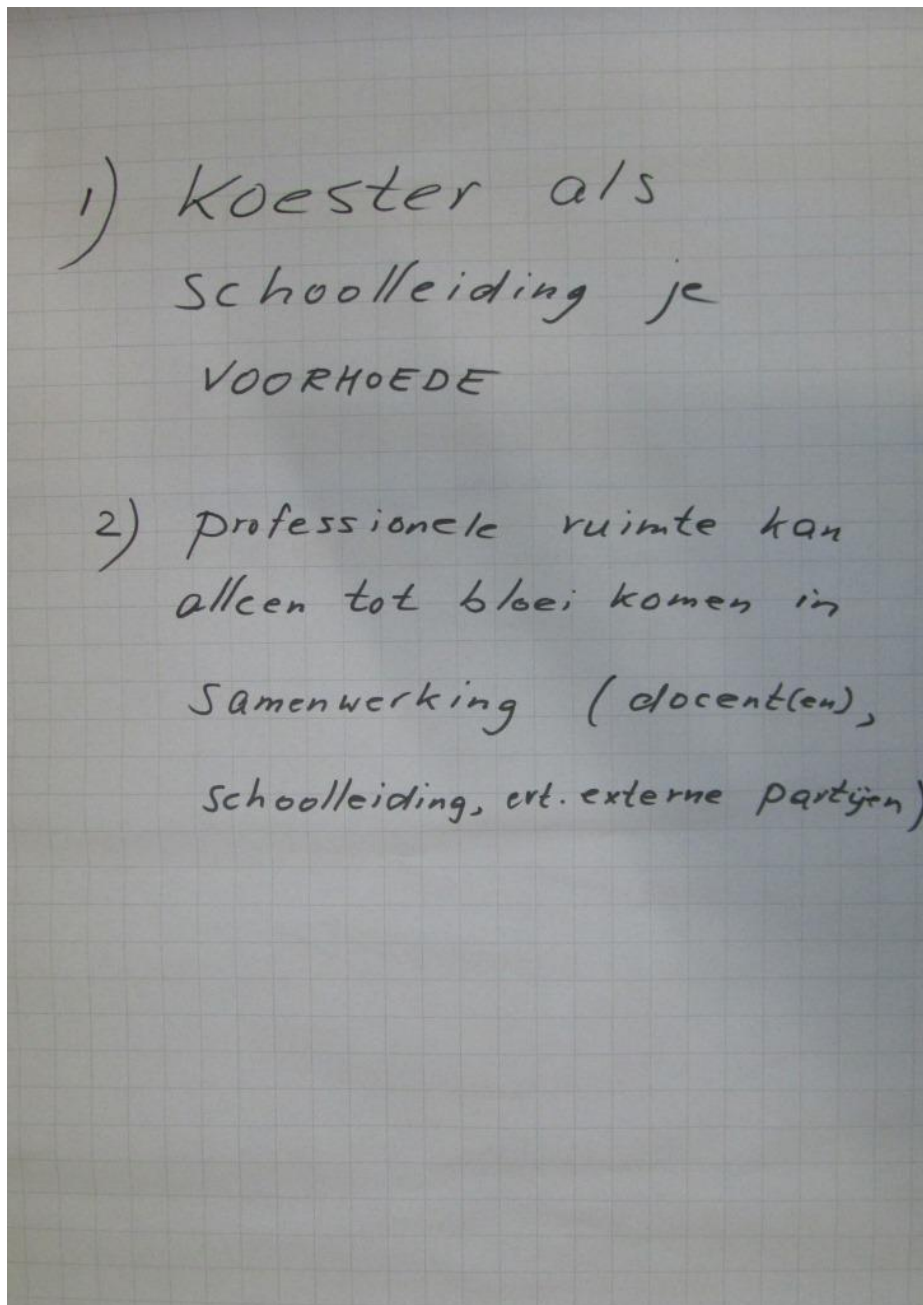
④ Startend vanuit de professionele dialoog

quantore

3. Poster OTS casus

4a. Poster Professionele Leergemeenschappen

4b. Poster professionele leergemeenschappen

Casus deelproject 1. Professionele ruimte en de rol van de schoolleider
Rosanne Zwart, Itzèl Zuiker en Anthea Aerts

„Het *wat* is van de schoolleiding, het *hoe* van de professional. Het *wát* willen we met elkaar bereiken, daarvan vind ik dat de schoolleiding daar er een vinger in de pap moet hebben, luisterend naar... Maar uiteindelijk ligt daar wel onze knoop. En het *hóe* vind ik vervolgens wel heel erg van de vakdocent. Een concreet voorbeeld, ik wil dat doorstroom en de eindexamen resultaten dat dat allemaal bovengemiddeld is, wij willen graag een bovengemiddeld goede school zijn. Ik heb net twee sollicitatiegesprekken gehad, dan benoem ik dat ook. Dus ik zeg "ja, als je hier wilt komen werken, weet dan dat wij met elkaar een boven gemiddeld goede school willen zijn" en daarin is heel veel ruimte om jezelf te ontwikkelen, te leren, maar uiteindelijk hebben we mensen nodig die die ambitie ook samen met andere willen verwezenlijken. *Hóe* een Geschiedenisdocent dat bereikt, daar kan ik alleen maar belangstellend naar vragen. En welke methode die uitkiest, daar bemoei ik me eigenlijk niet mee. Dus ik ben geen schoolleiding die inzage wil hebben in de analyse die een sectie maakt over welke methode ze willen gaan kiezen. Dat is van *hén*. Ik heb wel kaders, als het namelijk te veel geld kost, dan kan het niet. Maar, op de inhoud hebben de vakdocenten veel meer bagage in wat goed is, hoe zou je ermee kunnen werken, hoe zou je dat willen vormgeven, dan dat ik dat heb. Dus het is ook een beetje "schoenmaker, blijf bij je leest".

Dit is een quote van Schoolleider Hans. Dit idee wordt ook door andere schoolleiders gedeeld wanneer zij praten over hun rol bij het inrichten en benutten van de professionele ruimte van leraren. De schoolleiders zetten de kaders, de docenten *nemen* de ruimte.

Vragen

- Wordt er in scholen eigenlijk ook gesproken of onderhandeld over de kaders zelf?
- Het geven of toekennen van professionele ruimte lijkt te worden gekoppeld aan het vertrouwen dat schoolleiders in hun vakdocenten hebben. Veel vertrouwen is veel ruimte? Of zit dat anders?
- Een veelgehoord idee is loslaten = ruimte geven. Dat loslaten lijkt op verschillende manieren te gebeuren, bijvoorbeeld van veel sturing naar meer zelfstandigheid. Is er sprake van het 'scaffolding' van professionele ruimte?

Contactpersoon: Rosanne Zwart - R.C.Zwart@uu.nl

Casus deelproject 2. Professionele ruimte van docenten die participeren in een professionele leergemeenschap: kan je ook teveel professionele ruimte krijgen?

Harmen Schaap en Han Leefderink

Mark werkt als docent beeldende vorming op een academische opleidingsschool en participeert sinds vorig jaar in een vakoverstijgende professionele leergemeenschap (PLG). Daarin staat het leren doen van onderzoek centraal. Samen met een collega-docent voert hij een ontwerpgericht onderzoek uit met als doel het curriculum voor een 'wetenschapsles' voor begaafde vwo-leerlingen te ontwikkelen. Zijn onderzoek maakt deel uit van een overkoepelend schoolproject dat beoogt om begaafde vwo-leerlingen extra uitdaging te bieden. Vorig jaar heeft Mark, met ondersteuning vanuit de PLG, het curriculum voor het eerste jaar ontworpen. Dat programma wordt dit jaar uitgevoerd door twee collega-docenten. Sinds september is Mark binnen de PLG gestart met het ontwikkelen van het tweedejaarsprogramma.

Om dit schoolproject goed van de grond te krijgen, is er een paar jaar geleden binnen de school een 'Projectgroep vwo-plus' opgericht. Daarin participeren alle docenten die te maken hebben met begaafde vwo-leerlingen. Dit jaar dreigt de projectgroep echter uit elkaar te vallen. De schoolleiding heeft namelijk vastgesteld dat meer docenten interesse hebben in het leren doen van onderzoek en wil deze docenten die mogelijkheid ook bieden. Het gevolg is dat sinds de start van dit schooljaar 12 docenten vanuit de school participeren in de PLG over onderzoek. Om te mogen deelnemen aan de PLG, heeft de schoolleiding als voorwaarde gesteld dat de docenten binnen de school zelf ook een PLG opzetten rondom het thema waar ze onderzoek naar doen. Andere docenten die interesse hebben in dit thema kunnen daar dan bij aansluiten. Daarmee wordt beoogd om de professionele ontwikkeling van de docenten binnen de school te stimuleren. Het gevolg hiervan is dat er binnen de school inmiddels 12 PLG's bestaan, waaronder de 'Projectgroep vwo-plus' (die is omgedoopt tot PLG waar Mark leiding aan geeft). Mark zit nu met het probleem dat de docenten die aanvankelijk deel uitmaakten van de 'Projectgroep vwo-plus' niet allemaal kiezen voor zijn PLG. Daardoor dreigt het project over de 'wetenschapsles' te stagneren, althans: zo ervaart Mark dat.

Vragen

- Kan een school ook teveel professionele ruimte geven aan docenten?
- Hoe verhoudt professionele ruimte van docenten zich met de visie van de school?
- Welke rol speelt de schoolleiding bij het creëren van professionele ruimte van docenten?

contactpersonen: Harmen Schaap - H.Schaap@docentenacademie.ru.nl

Han Leefderink - H.Leeferink@docentenacademie.ru.nl

Casus deelproject 3. Natalie (Startende leraar in het OnderwijsTraineeship)

"Ik hoefde nog geen toetsen te maken en planners. Bij mij op school hoef je dat als trainee pas het tweede jaar te doen. Maar ik wilde eigenlijk wel leren om toetsen te maken." Een uitspraak van Natalie, een enthousiaste en zeer gemotiveerde docente binnen het OTS programma. Wat gebeurt er op het moment dat zij op zoek gaat naar mogelijkheden om in haar eerste jaar al met het PTA aan de slag?

Natalie vertelt in een interview hoe druk haar collega's het hadden. Haar collega's geven haar de ruimte. "Omdat ze toch zoveel te doen hebben was het ook wel fijn dat ik het aanbood. Dus ik heb het PTA voor de havo volgend jaar gemaakt." Natalie zocht alles grondig uit, keek online wat er allemaal in de nieuwe methode stond die ze vanaf volgend jaar ging gebruiken. De sectie was heel erg tevreden over het PTA dat Natalie had gemaakt, ze zeiden: "Dat heeft nog nooit iemand zo schematisch neergezet. Dat is eigenlijk wel heel handig. Vanaf toen had ze eigenlijk zoiets van bedenk jij maar een PTA voor volgend jaar."

Vraag:

Natalie vroeg om ruimte, kreeg de ruimte van haar sectie en heeft die dusdanig goed benut dat dit heeft geleid tot het ontstaan van nog meer ruimte in de toekomst. Zowel Natalie als haar sectiegenoten ervaren dit positief: Natalie kan haar ideeën kwijt, en de sectie krijgt een heel degelijk PTA voorgeschoteld.

Maar is dit professionele ruimte? Of is het vooral ruimte uit praktische overwegingen?

Contactpersonen: Jacobiene Meirink - Meirink@iclon.leidenuniv.nl

Anna van der Want - a.c.van.der.want@iclon.leidenuniv.nl

Casus deelproject 4². professionele ruimte voor promoverende leraren: professionele ruimte voor schoolontwikkeling?

Helma Oolbekkink en Han Leeferink

Juul werkt als docent geschiedenis in het voortgezet onderwijs en heeft sinds 2012 een promotiebeurs. Zijn promotieonderzoek gaat over de invloed van een collectief trauma uit het Romeinse Rijk – oorlogen in de tweede eeuw voor Christus – op het collectieve geheugen van de Romeinse samenleving. Een paar weken geleden is zijn eerste artikel verschenen. Hij is er heel trots op, maar vanuit school hoeft hij niet te rekenen op enige belangstelling. Niemand interesseert zich voor zijn onderzoek. Toen bekend werd dat hem een promotiebeurs was toegekend, verscheen in het personeelsblaadje van de school een stukje onder de titel: 'Juul gaat op kosten van de staat vier jaar promoveren'.

Hij heeft eigenlijk geen idee wat hij zou moeten doen om verandering aan te brengen in deze situatie. Hij heeft van alles geprobeerd: hij wilde graag een stukje op de website over de toekenning van zijn beurs, hij heeft zijn eerste artikel op het prikbord in de hal geprikt... maar er gebeurt niets. Zijn collega's zien zijn onderzoeksdagen als een soort vakantie, en de schoolleiding maakt geen gebruik van zijn capaciteiten. Hij zou bijvoorbeeld graag zien dat de school de vwo-leerlingen beter voorbereidt op het wetenschappelijke onderwijs. Veel leerlingen hebben geen idee wat dat inhoudt. Hij zou daar graag aan willen bijdragen, maar hij wordt niet ingezet in het vwo. Sinds jaar en dag wordt hij gezien als de havo-docent. Hij heeft dat aangekaart bij de directie maar er verandert niets. En hij heeft geen zin om continu zelf aan de bel te trekken. Ze weten dat hij aan het promoveren is... Bovendien heeft hij het hartstikke druk: hij werkt hard, vaak tot diep in de nacht, aan zijn proefschrift, hij wil alles gelezen hebben over wat er op het gebied van zijn onderzoek verschijnt – hij heeft het idee dat hij pas echt iemand is en meetelt als hij gepromoveerd is. Hij heeft geen tijd om zelf allerlei plannen te verzinnen.

Vragen

- Welke rol speelt de schoolleiding bij het creëren van professionele ruimte?
- In hoeverre benut Juul professionele ruimte om bij te dragen aan schoolontwikkeling?
- In hoeverre creëert Juul professionele ruimte om bij te dragen aan schoolontwikkeling?
- Wat kan Juul doen om bij te dragen aan schoolontwikkeling?

Contactpersonen: Helma Oolbekkink – H.oolbekkink@docentenacademie.ru.nl

Han Leeferink – H.Leeferink@docentenacademie.ru.nl

² Tijdens het uitdelen van de casussen is helaas iets misgegaan, waardoor de casus van deelproject 2 (promotiebeurzen) niet is meegenomen, maar in plaats daarvan twee groepen aan de slag zijn gegaan met deelproject 4 (PLG's)